

Rapport från CIDOC konferens 2014 i Dresden Tyskland 6-11 september

Den 6-11 september var det dags för årets CIDOC-konferens, i år med rubriken *Access and Understanding – Networking in the Digital Era*. De mer än 120 föreläsningarna och diskussionerna la fokus på tillgång till museisamlingar och kulturarvet i digitalåldern.

Nästa 300 deltagare hade anmält sig till konferensen, som i år ägde rum i Dresden. Nästan hälften av deltagarna kom från värdlandet Tyskland. Övriga från bland annat Armenien, Bangladesh, Brasilien, Kamerun, Kanada, Ecuador, Estland, Finland, Kina, Israel, Marocko, Italien, Nederländerna, Norge, Senegal, Sri Lanka, Sverige, USA, England, Zambia och Uzbekistan.

Konferensarrangör var ICOM-CIDOC, den internationella kommittén för dokumentations- och registreringsfrågor inom den internationella museiföreningen ICOM (International Council of Museums). CIDOC håller årligen en 5-dagars konferens för att främja utbyte och kunskapsutveckling. Konferensen börjar med workshops, föreläsningar och diskussioner. Dessutom hålls kommitténs årsmöte och konferensen brukar avslutas med en exkursion.

Ämnen som togs upp vid årets konferens var strategier och policydokument inom dokumentation, processer inom museidokumentation, museidokumentation som profession, nätverkande, metadata, flerspråkig terminologi, digitalt långtidsbevarande, immateriellt kulturarv, utveckling och tillämpning av GIS-applikationer för att tillgängliggöra kulturarvsinformation, samt digital dokumentation inom arkeologi.

Nytt för i år var några så kallade special sessions som fördjupar vissa aspekter av registrerings- och katalogiseringsarbetet, och arbetet med att förvalta samlingar. Bland annat lades fokus på SPECTRUM, en brittisk standard för samlingsförvaltning som används i ett 40-tal länder och som nu översätts även till svenska. Något som för mig och min medföljande kollega var särskilt intressant eftersom vi ingår i arbetsgruppen för den svenska översättningen. För ett detaljerat program med abstracts till alla föreläsningar se här: <http://www.cidoc2014.de/index.php/en/home/program-information>.

Resdagen var för mig den 5 september. Det blev lite krångligt att ta sig till Dresden eftersom piloterna på Lufthansa hade gått ut i strejk och alla inrikesflyg från Frankfurt var inställda. Tack och lov upptäckte jag detta i tid och kunde boka om mitt flyg via München i sista stund. Detta innebar en förlängd restid som jag använde för att förbereda arbetet för arbetsgruppen Digitalt bevarande (CIDOC-WG Digital Preservation), som jag leder. I min egenskap som ledare för denna arbetsgrupp är jag adjungerad medlem i CIDOCs styrelse. Med denna anledning tog jag del i lördagens (6 september) möte mellan styrelsen och den lokala organisationskommittén på förmiddagen under en timme.

På eftermiddagen den 6 september deltog jag i CIDOC teacher training. Där utbildas lärare/tränare för CIDOC summer school (info om träningen <http://www.open-world.ch/CIDOC/SummerSchool/intro.htm> och program <http://www.open-world.ch/CIDOC/SummerSchool/Summer%20School%20Catalogue%202014.pdf>). Under 4 timmar lärde vi oss hur detta program fungerar, vad som förväntas av en tränare, hur man använder CIDOCs mallar och några undervisningstekniker. Kursen fortsatte på söndag förmiddag med ytterligare 4 timmar, där deltagarna övade det som lärdes dagen innan.

För min del vara det ganska avancerade uppgifter som jag inte helt klarade av. Jag bestämde mig därför att först besöka en Summer school som elev för att se hur det fungerar i praktiken. Undervisningsmetoderna kommer mig dock tillgodo redan i oktober där jag ska leda en workshop i Eskilstuna om hantering av fotografiskt material.

Kvällen var det ett informellt möte med kollegorna som redan fanns på plats; en sorts "för" konferens kväll.

Söndagen fortsatte som sagt med Teacher Training. Deltagarna skulle under tiden förbereda en 20 minuters presentation om ett fritt ämne för att visa att de kan använda mallen för presentationer, håller sig till strukturen i kursen och använder de undervisningsmetoder som hade presenterats.

Efter en kort lunch fortsatte jag med en halv timmes styrelsemöte för några brådskande organisatoriska frågor. Sedan fortsatte programmet med olika workshops. Jag valde att delta i "Documentation standards" där ett 30-tal personer deltog. I grupparbeten försökte vi röna ut vad "documentation" egentligen är. Arbetsuppgifterna baserade på att utveckla ett dokumentationssystem som är pappersbaserad (icke datorbaserad). Några ganska lika men även ganska olika lösningar presenterades. Vi kom fram till att dokumentation är en komplex process som är förknippad med allt museiarbete (enligt ICOM definitionen) och att det är viktigt att arbeta med unika identifierare (mest i form av nummer) för att koppla ihop olika system och kunna referera till varandra. Arbetet fortsatte sedan under måndag och tisdag i arbetsgruppen för "Documentation standards". Där kunde jag tyvärr inte delta pga. att jag själv ledde min arbetsgrupp under samma tid. Dock är jag med i deras forum för fortsatt diskussion runt skapandet av ett flerspråkigt lexikon med (definierade) museologiska termer.

Måndagen den 8 september var den officiella öppningsdagen som innehöll alla element som öppningsceremoni, keynotespeech, en introduktion i ämnet genom CIDOCs ordförande och en presentation av de olika arbetsgrupperna. Arbetsgrupperna träffades på andra halva av eftermiddagen. Eftersom jag är ledare för arbetsgruppen "Digital Preservation" så det var självskrivet vart jag skulle gå.

Första delen av eftermiddagen var redan ägt åt föreläsningar. De mer än 120 föreläsningar som ingick i hela konferensen var indelta i sektioner. Det fanns en speciell sektion för SPECTRUM (en brittisk standard för samlingsförvaltning på museer). Den valde jag eftersom jag är med i gruppen som översätter Spectrum till svenska (mer information om detta arbete finns här:

<http://www.digisam.se/index.php/hem/entry/foer-spectrum-i-sverige> och här:

<http://www.k-blogg.se/2014/01/23/spectrum-pa-svenska/>). I denna sektion presenterades de olika arbeten som pågår just nu med översättningar till olika språk. Portugal och Brasilien presenterade deras arbete med en lokal anpassning av denna standard och Norge berättade framför allt om en behovsanalys som gjordes i förväg. Fyra museer tillfrågades med en avancerad enkät om de kunde vara intresserade respektive i behov av att få en standard som Spectrum. Gordon McKenna från Collections Trust (vilken äger standarden) berättade om modellen för Spectrum-I (International) som Collections Trust har tänkt sig. I den anslutande diskussionen ifrågasattes dock finansieringsmodellen. Tyskland framförde att deras motpart till Collections Trust inte har råd att delta i den tänkta finansmodellen. Efter denna sektion ledde jag min arbetsgrupp om digitalt bevarande. Vi hade en diskussion om hur det ser ut idag i de olika länderna ang. digitalisering och långtidsbevarande av digital data. Deltagarna kom från Tyskland, Sverige, Belgien, Österrike, Brasilien,

Ungern och Norge. Vi kom fram till att vi måste arbeta på olika nivåer. Dels gäller det att arbeta med de mera praktiska sakerna som datastrukturer, rutiner, anvisningar mm. Dels måste vi sikta mer på en organisatorisk nivå där vi bör definiera ansvar, prioriteringar, finansiering samt en hållbar organisation. Detta innebär också att hitta en position gentemot politiken, företag som erbjuder lösningar och inom museivärlden samt den egna organisationen.

Dagen avslutades med ett styrelsemöte där vi tog upp aktuella frågor uppkomna under konferensen (ca 1 timme) och en mottagning i stadsmuseets lokaler.

Nästa dag, tisdagen den 9 september, startade för mig med en sammanfattning av arbetsgruppens arbete och planering för dagens möte samt lite framtidsplanering för arbetsgruppen. Därför hoppade jag över de första föreläsningarna på förmiddagen. Efter kaffet deltog jag i sektionen för digitalt bevarande. Här presenterade Benny Sand från Bezal Academy of Arts and Design i Jerusalem hur sociala medier kan leda till att få fram användargenerad innehåll och hur detta kan förvaltas i en modell kallat Ecological Knowledge management. Därefter presenterade Gordon McKenna arbetet från projektet Digital Cultural Heritage (DCH) där man har arbetet fram en Road map för digitalt bevarande (<http://www.dch-rp.eu/index.php?en/115/roadmap-for-preservation>). Detta är en slags checklista med olika frågor som ska hjälpa kulturinstitutionerna att hitta vägen i djungeln av digitalt bevarande. Roadmappen är nu ute på remiss och arbetsgruppen för digitalt bevarande i inom CIDOC är en av remissinstanserna. Vi ska då särskild titta på om denna checklista lämpar sig för små kulturinstitutioner och mindre museer. Nästa två föreläsare kom från Sverige. Sanja Halling presenterade Digisams (Sveriges nationella samordningssektariat för digitalisering, digitalt bevarande och digitalt tillgängliggörande av kulturarvet.) arbete. Vid en undersökning kunde konstateras att det finns mycket digitalt kulturarvsinformation hos de 24 statliga myndigheterna som ingår i digisams ansvarsområde, men att det saknas en effektiv långtidsbevaring av det digitala materialet. För att hitta en lösning i detta dilemma har digisam börjat titta på den DCH-DP road mappen om den kan användas i Sverige. På så sätt anknöt hon elegant till föregående talare. Därefter presenterade Caspar Almalander IT-arkivarie vid Eskilstuna stadsarkiv och f.d. viceprojektledare för eArd arbetet med de förvaltningsgemensamma specifikationerna som nämner kraven vilka arkiven och förvaltningarna ställer till e-arkivering. I en väl strukturerad form framförde han nödvändigheten av gemensamma strukturer och lösningar för att tillsammans arkivera och bevara olika former av information från förvaltningar och museerna i en e-arkiv lösning. Den viktigaste punkten här är metadata. Det nya med projektet är att man i Sverige nu har arbetet fram gemensamma riktlinjer för hur dessa metadata ska skapas och ser ut. Gemensam metadata gör det enklare att eftersöka information. De s.k. FGSerna (förvaltningsgemensamma specifikationer) hjälper dessutom att ta fram kravprofiler för bevarande system. Jag önskar mig att en FGS utarbetas även för museisektorn eller att de befintliga specifikationerna anpassas till museernas behov.

Efter lunchen var jag moderator i en sektion med ämnet "documentation as a profession". Här berättade Fidelity Phiri om utbildningssituationen för museipersonal i Zambia. Problemet där är att det inte finns någon utbildning för museidokumentation (i den internationella meningen som omfattar registrering och förvaltning av samlingar samt katalogisering). Man tar därför gärna folk som har en utbildning från arkiv- eller bibliotekssektor eftersom de är tränade att tänka strukturerad samt är van att registrera och söka information. De museispecifika sakerna ska läras på jobbet. En likande bild om utbildningssituationen i Tyskland och Storbritannien tecknade Dorothea Haffner. Tyskland har en museologiutbildning vid två högskolor som leder till en Bachelor eller Master grad

men ingen av dessa har en särskild vikt på dokumentation. Traditionen är utbildningen i Tyskland i dessa frågor i första hand ett studium i ett relevant ämne (t.ex. historia, etnologi, arkeologi, konstvetenskap mm) och sedan en tvåårig "Internship" på ett museum eller en liknande institution för att lära sig det praktiska på jobbet. Denna praktiska utbildning är inte reglerad och det är upp till den enskilde och institutionen där den arbetar hur denna "utbildning" gestaltas. En egentlig utbildning för en "registrar" finns inte heller i Storbritannien. Även här är det ett traditionellt ämne som ger grundutbildningen och sedan "training on the job". Joyce Ray från USA berättade om ett likande fenomen. Det finns en massa folk som arbetar med dokumentationsfrågor framför allt på en digital nivå. Men även här finns ingen bra reglerad utbildning. John Hopkins University (där hon arbetar) har därför börjat med utbildning i "digital curation". Den absolveras som webb baserad kurs men en sektion ska vara på plats som ett "internship" (mer om kursen finns här:

<http://advanced.jhu.edu/academics/certificate-programs/digital-curation-certificate/>).

Marija Acimovic från Serbien ställde frågan "Can everybody know everything?" Hon framhävde vikten av utbildning och goda rutiner framför allt vid konservatorerna. Hur ska man hantera massan av information som idag produceras genom de nya undersökningsmetoderna och -redskapen så som digitalkameror, röntgen, mikroskopier mm som producerar stora filer som tar plats? Hon underbyggde med exempel från sin egen verksamhet vid Central Institute for Conservation i Belgrad. Efter att ha skapat goda rutiner och en utbildning av många i det mesta som rör hantering av digitala filer har nu arbetsflödet effektiviserats och informationen går lättare att hitta. Avslutningsvis presenterade Gabriel Moore från Brasilien deras lyckade arbete med CIDOC summer school. Denna en vecka långa trängiskurs i olika moduler finns sedan 2011 i samarbete med MTTU - the Museum of Texas Tech University (för programmet se länk ovan). År 2013 startade ett eget program i Sao Paulo vilket var mycket efterfrågat. Gabriel berättade om utmaningen att genomföra dessa kurser (som är planerade för max 20 personer) med 30 personer per sektion i 3 -4 parallella spår. Nästa år är det planerat att ha en CIDOC summer school i Europa. Kursen kommer att genomföras vid universitet i Jyväskylä i Finland. Tränare från Finland och från andra länder kommer att undervisa i olika ämnen. Det ska finnas kurser på basnivå och på den avancerade nivån.

Efter varje föreläsning var det livliga diskussioner med en frågvis publik. Detta visar bara att det finns stort behov av reglerad utbildning. Enligt min åsikt kan CIDOC Summer school modulerna även användas i andra typer av utbildning - en tanke som bör fördjupas inte bara inom CIDOC men även vid museerna och de olika universiteterna. Tack vare att alla föreläsare höll sig till sina tider behövde jag inte avbryta diskussionerna.

När den välförtjänta kafferasten var över bytte jag ämne och lokal och fortsatte med arbetsgruppen för digitalt bevarande. Här börjande vi i grupparbeten jobba fram en definition vad gruppen anses vara digitalt bevarande och hur man kunde sätta upp ett arbetsflöde för digitalt bevarande på ett litet museum. Arbetet kommer att fortsättas framför allt via en epostlista. En av uppgifterna för arbetsgruppen kommer att vara remissinstans för DCH-DP Roadmappen som jag nämnde ovan.

Onsdagens (10 september) keynote hölls av Tanya Szrajber från British Museum. Hennes viktigaste budskap var: "Keep on cataloguing". Trots alla andra utmaningar och krav som ställs till museipersonalen och deras arbetstid är katalogisering och forskning kring föremålen det som är viktigast för allt museiarbete. Utan denna information som forskars fram, förvaltas och tillgängliggörs från detta instrument kan inte de andra museiuppgifterna genomföras. Något som alla i publiken höll med om.

Efter pausen valde jag att delta i sektionen "Strategies and policies in Documentation". De mest intressanta föreläsningarna för mig var Stefanie Knechts tankar kring hur man (borde) dokumentera utställningar och Maija Ekosaaris presentation av en checklista vad man ska tänka på när man skriver en samlingsförvaltningsplan (Collections policy).

I Stefanies föreläsning fram kom det tydligt att utställningsdokumentation är ett ämne som idag faller mellan stolarna. Hon yrkade för att det borde vara ett ansvar som åligger personalen som tar hand om dokumentation av samlingarna på museer. Därför undersökte hon en del standarder som t.ex. CRM om de täcker även detta. Resultatet var nedslående. Idag finns det ingenting i standarderna som fullt ut täcker allt som behövs för detta dokumentationsarbete. Här finns det mycket att göra.

Den finska checklisten för skapandet av samlingsförvaltningsplaner har arbetats fram av en grupp museer och rekommenderas nu av Museiverket (Finlands motsvarighet till Riksantikvarieämbetet). Genom att svara på en rad frågor i checklisten får man ett utkast till en samlingsförvaltningsplan. Inte allt som står i checklisten behövs för var och en. Den är anpassningsbar till de olika förhållandena i stora och små museer. Viktigt är att fatta ett aktivt beslut att lämna ut något (och inte bara glömmer bort). Listan finns på finska och kommer att översättas till engelska. Tyvärr är ingen översättning till svenska planerad. Något som påtalade mig mycket var (förutom flexibiliteten) att man hade tänkt på att definiera termer. I början av framtagningsarbetet upptäcktes det att det saknades gemensamma definitioner för vissa ord/begrepp som var centrala i hela checklisten. Genom detta definitionsarbete har det skapats en början till en gemensam terminologi; något som borde komma ovan nämnda arbetet med det flerspråkiga museologiska lexikonet till godo (lika så som det svenska arbetet med översättningen av Spectrum kan bidra till detta lexikon).

Efter lunchen gick jag först till föreläsningen från Leena Furu från Finland som berättade om deras arbete med katalogiseringsriktlinjer och Spectrum. Riktlinjerna arbetades fram av en grupp dedikerade registreringsansvariga på olika museer i Finland. I samband med detta tittade man också på Spectrum. Men man valde att inte översätta arbetsflöden till finska utan bara informationsenheterna som används i deras gemensamma informationssystem för alla statliga museer i Finland. Som redan påpekades i Spectrum sektionen på måndag gick det här inte heller utan viss justering. Trots att Spectrum erbjuder en väldigt omfattande fältkatalog (units of information) var de tvungna att komplettera med ytterligare 32 egna informationsenheter. Däremot fanns det mer än 60 fält i Spectrum som de inte behövde alls. Själva katalogiseringsriktlinjerna finns även på svenska (<http://www.nba.fi/fi/File/1675/katalogiseringsanvisningar.pdf>).

Efter denna föreläsning bytte jag sektion och fortsatte med terminologi. Mest intressant för mig var presentationen av en tysk-engelsk tesaurus för idrott utvecklat av Adidas sportmuseum. Betydelse får det framför allt för mitt arbete med tanke på att Eskilstuna står värd för junior EM i friidrott år 2015. En annan intressant presentation handlade om hur man i ett förbund av olika museer har arbetat fram en tesaurus för huvudbonader. Särskild i minnet blev beskrivningen av "Battel of the bonnets" som avslutades efter flera omgångar med en kompromiss. Jag kände igen detta fenomen att man slåss om begrepp, vad som ska vara med och på vilket ställe i hierarkin från min tid i Tyskland med samma grupp när vi utvecklade en tesaurus för möbler. Trots alla dessa diskussioner som ibland kan kännas tidsödande och inte alls harmoniskt är de ändå alltid på något sätt produktiva.

Konferensen avslutades med generalförsamlingen för CIDOC. Minnesanteckningar från mötet kommer att publiceras på CIDOCs hemsida (<http://network.icom.museum/cidoc/>). Nästa årsmöte och konferens kommer (med all sannolikhet) att äga rum i september 2015 i New Delhi.

Tack vare Svenska ICOM och Eskilstuna kommun kunde jag inte bara lyssna till intressanta projekt och utvecklingar men även själv bidra till CIDOCs arbete genom olika diskussioner med kollegor från hela världen och inte minst genom arbetet med arbetsgruppen för digitalt bevarande - ett ämne som blir allt viktigare och som kräver alla våras ansträngningar för en bra och hållbar utveckling.

Susanne Nickel

Verksamhetsansvarig för samlingarna på Eskilstuna stadsmuseum

Chair CIDOC Working Group "Digital Preservation"